

29 ta' Jannar 1988

Imħallfin: -

S.T.O. Hugh W. Harding B.A., LL.D., F.S.A., F.R.Hist.S.

- President

Onor. Joseph A. Herrera B.Can., Lic.Can., LL.D.

Onor. Carmelo A. Agius B.A., LL.D.

John Pace

versus

Frans Buttigieg *noc*

**Kummissjoni - Trasferiment ta' Drittijiet - Ċessjoni ta'
Kreditu - Trasmissjoni ta' Kreditu**

Kawza dwar irkupru ta' kreditu ta' kummissjoni fuq reklamar. Ta' interess huma r-riflessjonijiet tal-Qorti dwar it-trasferiment ta' l-obbligazzjonijiet.

Il-Qorti: -

Rat l-att taç-çitazzjoni pprezentat fil-Qorti tal-Kummerç li bih l-attur premessi d-dikjarazzjonijiet u l-provvedimenti kollha mehtieġa, premess illi s-soċjetà konvenuta kienet inkarigat lill-attur biex jipprokura pubbliċità għall-perjodiċi “*Dolphin and Eagle*”, bil-ftehim li l-attur kellu jirċievi kummissjoni ta’ 15% fuq il-pubbliċità diretta, u 7½% fuq il-pubbliċità li kienet għa kkontrattata ma’ aġenziji pubbliċitarji oħra; u premess illi l-attur kellu wkoll jipprokura pubbliċità għall-perjodiku “*Malta this Month*” bir-rata ta’ kummissjoni ta’ 7½% fil-mija; u premess illi l-attur ipprokura Lm1495.44, pubbliċità diretta għad-*Dolphin and Eagle* u għalhekk il-kummissjoni tiegħu hija ta’ Lm224.31,6; Lm299 pubbliċità għa kkontrattata ma’ aġenziji, u għalhekk il-kummissjoni tiegħu hija ta’ Lm22.44,3; Lm621 pubbliċità f’ “*Malta this Month*” u għalhekk il-kummissjoni tiegħu hija Lm46.55; u premess illi għalhekk dawn it-tliet kummissjonijiet jammontaw b’kollox għal Lm293.30,9 (Dok. A) – talab li l-konvenut ikun ikkundannat iħallas lill-attur is-somma ta’ Lm293.30,9, fuq imsemmija. Bl-ispejjeż, kompriżi dawk ta’ l-ittra ufficjali ta’ l-14 ta’ Awissu, 1978, u bl-imghax kummerċjali mill-1 ta’ Marzu, 1978, kontra l-konvenut *nomine*;

Rat a fol. 7 tal-proċess, in-nota li biha l-konvenut *nomine* eċċepixxa illi l-attur qatt ma kien impjegat mas-soċjetà konvenuta;

Rat is-sentenza ta’ l-Onorabbli Qorti tal-Kummerç mogħtija fit-18 ta’ Mejju, 1982, li biha ddeċidiet il-kawża fl-ismijiet premessi billi ċaħdet l-eċċezzjoni tal-konvenut *nomine* u billi laqgħet it-talba attriċi bl-ispejjeż kontra l-konvenut *nomine* u dan wara li rat u kkunsidrat dak li ġej u ċjoè:

Illli, fil-qosor, jirrizultaw mill-provi dawn il-fatti:

(1) l-attur kien ġie inkarigat mis-soċjetà "*Crown Public Relations Ltd.*", biex jiġbor reklamar ossia *adverts*, għalbiex jiġu ppubblikati fiż-żewġ *Gazzetti*, "*Dolphin & Eagle*" u "*Malta Manufacturers and Exporters*" u xi pubblikazzjonijiet oħra ta' l-imsemmija soċjetà;

(2) bi hlas għall-ġbir ta' dawn l-*adverts*, l-attur kellu jirċievi kummissjoni tal-ħmistax fil-mija (15%) oltre ammont ieħor tal-5% jekk jiġbor huwa wkoll il-flus tar-reklam mingħand il-klijent li jkun ordnalu l-pubblikazzjoni tar-reklami; fuq l-ammont ta' dina l-kummissjoni m'hemmx kwistjoni bejn il-kontendenti;

(3) is-soċjetà "*Crown Public Relations Limited*" fuq imsemmija giet xjolta u f'dak iż-żmien tax-xoljiment, l-attur kien għa' għabar *adverts* biex jiġu ppubblikati fil-gazzetta "*Dolphin & Eagle*" fi żmien ta' wara x-xoljiment il-kummissjoni fuq dawn l-*adverts* kienet tilhaq mitejn u sitta u erbghin lira, hamsa u sebgħin ċenteżmu u disa' milleżmi (Lm246.75,9), u ċjoè Lm224.31,6, flimkien ma' Lm22.44,3, kif spjegat fil-prospett Dok. A a fol. 4 u 5 tal-proċess;

(4) Il-gazzetta "*Dolphin & Eagle*" giet mixtrija mis-Soċjetà "*Crown Advertising Ltd.*", ċjoè s-soċjetà konvenuta – u dana in forza ta' l-iskrittura ta' l-1 ta' Awissu, 1977 – Dok. Y a fol. 20 tal-proċess; kif intqal espressament f'dina l-iskrittura s-soċjetà konvenuta xtrat mingħand il-"*Crown Public Relations Ltd.*" "*The rights of publication and ancillary rights appertaining to the aforementioned publications*" – fosthom il-gazzetta "*Dolphin & Eagle*";

(5) Illi fil-ħargiet ta' l-imsemmija gazzetta "*Dolphin &*

Eagle’ li ġew ippubblikati u saru wara li din il-gazzetta nxtrat mis-Socjetà konvenuta, ġew ippubblikati l-*adverts* li kien ġabar l-attur u l-ħlas għal pubblikazzjoni ta’ dawn l-*adverts*’ sar mid-diversi klijenti li kienu ordnawhom permezz ta’ l-attur lis-Socjetà konvenuta li allura bhala proprjetarji tal-gazzetta, kellha d-dritt għalihom;

(6) Illi kienet il-prattika u użu kostanti li l-kummissjoni miftehma tithallas lill-attur jekk u meta l-*advert* minnu miġbur jiġi ppubblikat’, għalhekk fl-ammont miġbur mis-Socjetà konvenuta kien hemm inkluża l-kummissjoni dovuta lill-attur;

Illi l-kwistjoni kollha bejn il-kontendenti hija din: ċjoè l-konvenut *nomine* jippretendi li m’għandux iħallas huwa l-kummissjoni ta’ l-*adverts* miġburin mill-attur billi dana kien ġabarhom fuq inkariku, mhux tas-Socjetà konvenuta imma tal-*“Crown Public Relations Ltd.”*; Issa dina l-pretensjoni tal-konvenuta *nomine* mhix fondata; L-attur, huwa veru, kien ġie inkarigat mill-*“Crown Public Relations Ltd.”*; iżda huwa veru wkoll li l-*adverts* kien ġabarhom biex jiġu ppubblikati fil-gazzetta *“Dolphin & Eagle”* u kellu jithallas il-kummissjoni meta dawn jiġu ppubblikati. Il-konvenut *nomine* akkwista, kif fuq intqal *“the rights of publication and ancillary rights”* ta’ l-imsemmija gazzetta u, kif sewwa xehed li fehem Alfred Zahra Dedomenico (fol. 61 *et seq.*) l-*ancillary rights*’ kienu d-drittijiet li jippubblikaw l-*adverts* u ma’ dawn id-drittijiet huma inklużi r-relattivi doveri; fi kliem ieħor il-konvenut *nomine* akkwista d-dritt kif kien jeżisti qabel għal min ittrasferih lilu u ċjoè akkwista d-dritt għall-ħlas ta’ l-*advert* kif soġġett għall-obbligu tal-ħlas tal-kummissjoni dovuta in rigward ta’ dak l-*advert*;

Illi jirrizulta wkoll li l-attur kien ġabar *adverts* biex jiġu

ppubblikati fil-gazzetta "Malta This Month", ippubblikata mill-konvenut *nomine* u dana, kif l-istess konvenut *nomine* xehed, l-attur għamlu fuq inkariku lilu mogħti mill-konvenut *nomine*, għalhekk għandu jagħti lill-attur, anke l-kummissjoni relattiva fl-ammont ta' Lm46.55,0, kif imsemmi fil-prospett a fol. 4 u 5 tal-proċess;

Illi mill-premess jirrizulta illi l-pretensjoni ta' l-attur hija fondata;

Rat in-nota ta' l-Appell tal-konvenut *nomine* pprezentata fil-25 ta' Mejju, 1982;

Rat il-petizzjoni tal-konvenut *nomine* pprezentata fil-25 ta' Mejju, 1982, li biha talab li s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Kummerċ fil-kawża fl-ismijiet premessi fit-18 ta' Mejju, 1982 tiġi riformata billi tiġi rrevokata u tiġi rriġettata d-domanda ta' l-attur limitatament għas-somma ta' Lm246.75,9, għall-kummissjoni fuq *adverts* li dehru fid-"Dolphin & Eagle" wara t-trasferiment ta' l-1 ta' Awissu, 1977, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-istess attur;

Rat l-atti kollha rilevanti u opportuni;

Ittrattat l-appell;

Ikkunsidrat:

Illi l-konvenut appellant qiegħed jappella mis-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti fit-18 ta' Mejju, 1982 li biha ċaħdet l-eċċezzjoni tal-konvenut *nomine* u laqgħet it-talba attriċi bl-ispejjeż kontra l-konvenut *nomine*. L-aggravju tal-konvenut

appellant jikkonsisti fil-fatt li fil-fehma tiegħu l-Onorabbli Qorti tal-Kummerċ ma applikatx fil-każ odjern id-disposizzjonijiet ta' l-artikoli 1551 sa 1566 inklużivament tal-Kodiċi Ċivili. L-istess appellant issottometta li fl-iskrittura ta' Ċessjoni Dok. Y id-dicitura hija ċara hafna u tirriferi biss għall-*"ancillary rights"* u kieku l-partijiet riedu jinkludu doveri kien ikun faċli għalihom jgħidu *"ancillary rights and duties"* relative to *"Dolphin & Eagle"*. Fir-risposta tiegħu l-appellat John Pace sostna li t-trasferiment tal-krediti nkluzi d-debiti ta' l-ażjenda tirrizulta mid-deposizzjoni tad-direttur Alfred Zahra de Domenico, kif ukoll mill-fatt li legalment, dritt, logikament jinkludi l-obbligu relattiv;

Illi fil-petizzjoni tiegħu l-konvenut appellant iddikjara li dwar il-fatti tal-każ in kwistjoni ma hemmx divergenzi bejn il-kontendenti. Skond l-iskrittura Dok. Y esebita a fol. 20 tal-proċess, il-Crown Public Relations Ltd., ittrasferiet lill-Crown Advertising Ltd. *"the rights of publication and ancillary rights appertaining to the aforementioned publications"* versu l-prezz hemm imsemmi. Skond ir-Ricci Vol. VII para. 268, pag. 498 *"Il credito ceduto si trasmetta nel concessionario colle stesse qualità e cogli stessi vizi dai quali era affetto allorchè si possedeva dal cedente, imperocchè la cessione di un diritto non può farsi che allo stesso modo in cui il diritto stesso spettava a colui che lo ha ceduto"*;

Illi x-xhud Alfred Zahra Dedomenico kien għamel xi zmien direttur fil-Crown Public Relations Ltd. Huwa kien irriżenja mill-istess f'xi Mejju, 1977. Ftit wara, din il-kumpannija giet xjolta u l-assets li kellha u *"ancillary rights"* li jmorru magħhom ġew mibjugħa lis-shareholders permezz ta' auction bejniethom permezz ta' l-iskrittura a fol. 29. L-iskrittura li biha giet xjolta l-kumpannija *"de quo"* saret fit-13 ta' Ġunju, 1977 u tinsab

esebita a fol. 76 tal-proċess. Dan ix-xhud kien wiehed mill-firmatarji. Fix-xiehda tiegħu dan qal li “l-assets li konna tkellimna dwarhom u li jiformaw l-oġġett ta’ l-irkant bejniethom kienu żewġ pubblikazzjonijiet waħda tas-serivzz u l-oħra li konna noħorġu in kollaborazzjoni mad-dipartiment ta’ l-industrija. Naturlamnet l-“*Ancillary rights*” kienu d-drittijiet ta’ l-*Adverts* u l-kuntratti li kellna għal dawk iż-żewġ pubblikazzjonijiet. Il-kuntratti kienu ta’ l-*advertising* u anke għall-pubblikazzjoni stess”. Minn dan jirrizulta li dak li effettivament gie ttrasferit kienu l-kuntratti fuq imsemmija bil-kontenut tagħhom kollu. L-istess xhud ikompli jgħid fix-xiehda tiegħu li hu stess kien fehem “illi kieku xtara hu l-pubblikazzjonijiet “*de quo*” meta għamlu l-irkant bejniethom huwa kien ikollu jhallas l-ispejjeż tagħhom hu, mid-data tax-xiri”;

Illi l-flus tar-riklami jingabru u jiġhallsu wara l-pubblikazzjoni tagħhom u kwindi jgħid l-istess xhud min jixtri l-pubblikazzjoni kien ikollu jiġbor il-flus hu u jhallas hu wkoll il-kummissjoni relattiva. Għalhekk jidher li d-diskors u l-ftehim bejn il-kontendenti ta’ l-irkant kien fis-sens li l-“*ancillary rights*” imsemmija fil-klawsola 2(e) ta’ l-iskrittura tat-13 ta’ Ġunju, 1977, kienu intizi biex jinkludu wkoll l-obbligi li jmorru magħhom konsistenti fil-ħlas tal-kummissjonijiet dovuti. F’dan il-każ għalhekk taht: “*The rights of publications and ancillary rights*” ġew ittrasferiti d-drittijiet naxxenti mill-kuntratti kollha fuq imsemmija flimkien ma’ l-obbligi strettament konnessi u aċċessorji tagħhom. Fil-fehma ta’ din il-Qorti l-ewwel Qorti kienet korretta fis-sentenza tagħha meta hija esprimiet ruħha fis-sentenza tagħha meta hija esprimiet ruħha fis-sens li “fi kliem ieħor il-konvenut *nomine* akkwista d-dritt kif kien jeżisti qabel għal min ittrasferih lilu u ċjoè akkwista d-dritt għall-ħlas ta’ l-advert soġġett għall-obbligu tal-ħlas tal-kummissjoni dovuta in

rigward ta' dak l-*advert*;

Mill-provi prodotti fil-kawża jirriżulta li l-kummissjonijiet li tagħhom l-attur qed jippretendi h̄las ta' kummissjoni fil-fatt ġew effettwati lill-kumpannija konvenuta. Kwindi għalhekk a bażi ta' dak li ntqal aktar 'il fuq l-attur appellat għandu d-dritt jithallas tagħhom minghand il-konvenut *nomine*;

L-attur seta', kieku ried u ma jaċċettax it-trasferiment ta' l-obligazzjoni tal-h̄las fuq il-kumpaniji konvenuti, iżda la aċċettah, kif mhemmx dubbju li aċċettah billi jagħmel din il-kawża, għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda ostakolu għall-azzjoni preżenti;

Għal dawn il-motivi din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċidi billi tiċhad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata;

L-ispejjeż ta' dan l-appell għandhom jiġu sopportati mill-konvenut appellant *nomine*.

